

УДК 316.356.2 – 058.862 – 056

DOI:

Микола Пантюк, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Іван Білавич, викладач І клініки анестезіології і інтенсивної терапії Варшавського медичного університету

НАУКА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ОПІКИ В ГАЛИЧИНІ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОРІЧЧЯ

У статті проаналізовано здобутки українських лікарів-учених у ділянці суспільної медичної опіки дітей дорослих Галичини наприкінці XIX – у першій третині XX ст. Стисло охарактеризовано основні праці лікарів-науковців, внесок І. Горбачевського, І. Куровеця, С. Окуневської-Морачевської, Є. Озаркевича, М. Панчишина, С. Парфановича та ін. Проаналізовано діяльність Лікарської комісії Наукового товариства імені Шевченка у Львові. Наголошено на внеску Є. Озаркевича як засновника української медичної науки в Галичині в організацію українського лікарського руху, створення громадської медичної опіки, основоположника української медичної термінології тощо.

Ключові слова: українські лікарі, медична наука, Лікарська комісія Наукового товариства імені Шевченка, суспільна медична опіка, “Народна лічниця”.

Лит. 8.

Mykola Pantyuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Vice-rector of Scientific work of
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Ivan Bilavych, Lecturer of the Anesthesiology and Intensive Care Department Warsaw Medical University

THE SCIENCE AS A FACTOR OF DEVELOPMENT OF SOCIAL HEALTH CARE IN GALICIA AT THE END OF THE XIX CENTURY TO THE BEGINNING OF THE XX CENTURY

The article analyzes the achievements of Ukrainian medical scientists in the area of public medical care of children and adults in Galicia at the end of the nineteenth century – the first third of the twentieth century. The main works of the doctors of science, the contribution of I. Gorbachevskyi, I. Kurovets, S. Okunevskyi-Morachevskyi, Ye. Ozarkevych, M. Panchyshyn, S. Parfanovych and others are briefly analyzed. The activity of the Medical Commission of the Shevchenko Scientific Society in Lviv is analyzed. The contribution of Ye. Ozarkevych as the founder of the Ukrainian medical science in Galicia to the organization of the Ukrainian medical movement, the foundation of public medical care, the creator of Ukrainian medical terminology is emphasized.

It is concluded that in the studied period, science was an organic component of public medical care of the Ukrainian people of Galicia. The authors consider it as a distinctive, unique phenomenon, as a social phenomenon. Science was put “at the service of the people”, it was mobile and quickly responded to the challenges that life made up: the scientific research focused on pressing issues of the contemporary society (prevention and treatment of infectious diseases (tuberculosis, abdominal typhus, venereal diseases, etc.), healthcare of the mother and the child (research in the field of gynecology), the fight against cancer, prevention and treatment of childhood illness, etc.). The students who were members of the “Medychna Hromada” actively participated in the development of Ukrainian medical science. Ukrainian medical scientists took part in international medical forums, got acquainted with the achievements of European and world medicine through the subscription of medical periodicals, reading medical literature, publishing on the pages of Ukrainian medical journals the achievements of world medicine, etc. Almost all Ukrainian doctors and medical students were active participants of public life, belonged to two, or even more societies, and also headed them. It is emphasized on the unity of medical theory and medical practice. To characterize the development of the Ukrainian medical science of the studied period, the word “first” is appropriate: the first Ukrainian medical scientific institution, the first outpatient clinic (“Narodna Lichnytsia”), the first Ukrainian medical scientific journal (“Likarskyi Visnyk”), the first Ukrainian Medical Society (ULT), the first Secret Medical Courses, the first Ukrainian Higher School (UTU), the first Ukrainian Hospital named after A. Sheptytskyi, the first Ukrainian-language popular scientific medical journal (“Zdorovlie”), the first female scientist, the first female student of medicine, the first female professor (S. Okunevska-Morachevska), the first medical scientist (I. Gorbachevskyi), the first scientific articles on health resort (Ye. Ozarkevych), the first Ukrainian scientific medical terminology (Ye. Ozarkevych), the first doctor-radiologist (M. Panchyshyn), the first Minister of Health in the world (I. Gorbachevskyi), the first Ukrainian doctor-electrocardiogram (R. Osinchuk), the first Ukrainian-language textbooks on psychology and logic (S. Balei) and so on.

Keywords: Ukrainian doctors, medical science, the Medical Commission of the Shevchenko Scientific Society, public medical care, “Narodna Lichnytsia”.

Постановка проблеми. Здоров'я є сучасних умов з огляду на чинні загрози й виклики, зростання вимог до якості здоров'я, непересічною цінністю і має важливе значення в житті кожної людини. За фінансових і технологічних можливостей його

забезпечення значущість здоров'язбереження людини істотно переосмислюється. Це питання актуалізується у зв'язку зі значним поширенням хронічних неінфекційних та інфекційних захворювань та чинників їх ризику, екологічними загрозами, несприятливими демографічними тенденціями, а також проявами соціальної нерівності.

Сучасна українська освіта перебуває в пошуку нових форм і методів навчально-виховної діяльності, які б допомогли зберегти, зміцнити і примножити здоров'я зростаючого покоління. Необхідність посилення заходів із формування здорового способу життя особистості задекларована в низці державних документів. Запорукою успіху в цій сфері виступає, окрім іншого, органічний зв'язок вітчизняної і зарубіжної педагогіки, поєднання сучасних досягнень наукової думки й спадщини минулого.

Актуальність такого підходу зумовлена динамікою розвитку педагогічної науки, нагромадженням нової інформації з проблеми здоров'язбереження зростаючої особистості, необхідністю її вивчення в нових ракурсах. Великий досвід у розвитку суспільної медичної допомоги, здійсненні медичної опіки дітей та дорослих, реалізації здоров'язбережувальних технологій, пропаганди здорового способу життя, боротьби з алкоголізмом, тютюнопалінням, іншими асоціальними явищами мали українські лікарі-науковці в Галичині наприкінці XIX – у перші третини XX ст., вивчення якого та творче використання може істотно прислужитися до розв'язання перелічених вище проблем, та убезпечити Україну від сучасних викликів та ризику втрати генофонду.

Мета статті – схарактеризувати ключові аспекти розвитку української медичної науки в Галичині наприкінці XIX – у першій третині XX ст., окреслити її значення для організації суспільної медичної опіки дітей та дорослих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу напрацювань українських дослідників у галузі історії педагогіки, медицини виявляє, що попри те, що в науці накопичено значний науковий і прикладний потенціал, який розглядаємо як підґрунтя комплексного підходу до висвітлення технологій здоров'язбереження дітей та дорослих, здійснення громадського медичного просвітництва українців у Галичині наприкінці XIX – у першій третині XX ст., порушена в назві статті тема комплексно, цілісно й ґрунтовно не досліджувалася. Ретроспективу проблеми здоров'язбереження українців у контексті загального історичного розвитку

представлено в працях Г. Білавич, Я. Ганіткевича, Л. Давибіди, Л. Клос, І. Курляк, А. Рудницької, Б. Савчука, Н. Шуманської та інших науковців, у дослідженнях перших історіографів лікарського руху в Галичині: О. Барвінського [1], В. Гнатюка [4], К. Студинського [5], М. Чайковський [8] та ін. Отож вітчизняну науку збагачено матеріалами про окремі аспекти розвитку медичної науки в краї наприкінці XIX – на початку XX ст.

Виклад основного матеріалу. За результатами вивчення великого корпусу джерел, різновидової літератури є підстави стверджувати, що за досліджуваного періоду наука виступала органічним складником суспільної медичної опіки українства Галичини. Її розглядаємо як самобутнє, унікальне явище, як суспільний феномен. Обґрунтовуємо цей висновок низкою тез. По-перше, у контексті становлення та подальшого розвитку українського медичного руху відбувалися паралельно процеси становлення української науки, питомої української термінології, української медичної освіти, стаціонарної та амбулаторної допомоги населенню, профілактичної медицини тощо, що були спрямовані на суспільну медичну опіку дітей та дорослих. По-друге, наука була поставлена “на службу народу”, академічна медична наука була “приземлена” до тодішніх соціальних потреб населення краю, була доволі мобільною і швидко реагувала на виклики, які ставило перед нею життя: наукові дослідження спрямовували на загальні проблеми тогочасного суспільства (профілактика й лікування інфекційних захворювань (туберкульозу, черевного тифу, висипного тифу, венеричних захворювань тощо), здоров'язбереження матері і дитини (дослідження в ділянці гінекології), боротьба з раком, профілактика й лікування дитячих недуг тощо). По-третє, студенти стали активними учасниками розвитку науки, вони (як члени “Медичної громади”) брали участь у наукових дослідженнях, навчаючись у Львівському університеті та Українському таємному університеті (УТУ), “практикувалися” в медичних закладах “Народна лічниця”, “Український шпиталь Народної лічниці імені митрополита А. Шептицького” (далі – Шпиталь ім. Шептицького). По-четверте, у Львові як центрі розвитку української медичної науки було створене таке середовище, яке спричинило процес “омолодження” науки: студентське товариство “Медична громада” розглядалася як “доріст” Українського лікарського товариства (УЛТ), це уможливило швидке “влиття” студентів-медиків у наукову еліту краю шляхом безпосередніх контактів із знаними вченими

Галичини під час занять в УТУ, засідань громадських товариств, праці в “Народній лікарні”, підготовки “відчитів” задля проведення просвітницько-консультативної праці з-поміж населення тощо. По-п’яте, відзначаємо європейськість української медичної науки, типовим явищем було навчання студентів у провідних європейських вишах, де вони демонстрували високі успіхи в навчанні, українські лікарі брали участь у міжнародних медичних форумах, знайомилися зі здобутками європейської та світової медицини через передплату медичної періодики, читання фахової літератури, оприлюднення на сторінках українських медичних часописів здобутків світової медицини тощо. Українські лікарі своєю участю у “всеслов’янських лікарських з’їздах” знайомили європейську медичну спільноту з Україною, декларували право українців на розвиток своєї питомої “окремленої” медичної науки, “пробивалися власними силами в ряди культурних народів” [3]. По-шосте, практично всі українські лікарі та студенти-медики були активними учасниками громадського життя, належали до двох, а то й більше товариств, а також їх очолювали (як-от Є. Озаркевич, який був очільником Лікарської комісії НТШ з 1904 р. та першим головою УЛТ), усі відомі науковці Галичини (навіть світового рівня) (І. Горбачевський, І. Куровець, С. Окуневська-Морачевська, Є. Озаркевич, М. Панчишин, С. Парфанович та ін.), відбулися і як освітні діячі (викладали на медичних факультетах, в інших освітніх закладах чи виступали з “викладами” як народні просвітники), і як лікарі-“суспільники”, працюючи в “Народній лікарні”, Шпиталі ім. Шептицького, чи в інших лікувально-оздоровлювальних закладах системи суспільної медичної опіки. По-сьоме, одним зі свідчень органічної єдності медичної теорії і лікарської практики стало те, що 1910 р. відбулося злиття Лікарської комісії НТШ (далі ЛК НТШ) та УЛТ. По-восьме, українська медична наука була національно зорієнтована, вона стала символом незнищенності українського духу, узірцем служіння народу та плекання молодого покоління українських лікарів-“суспільників”, прагненням сягнути висот світової науки. По-дев’яте, українські вчені вважали своїм громадянським обов’язком власними силами розвивати українську науку, освіту, вони відбулися як меценати, добродійці, які фінансували освіту своїх юних майбутніх колег за кордоном, безкоштовно навчали на Таємних медичних курсах та медичному факультеті УТУ, безкоштовно надавали лікарську допомогу в

“Народній лікарні”, українських навчальних закладах, громадських дитячих та юнацьких товариствах, спортивних організаціях, Шпиталі ім. Шептицького, виступали селами із “відчитами”, організувавши своєрідний народний медичний університет, тощо. По-десяте, для характеристики розвитку української медичної науки досліджуваного періоду доречним є слово “перший”: перша українська наукова медична інституція (ЛК НТШ), перша амбулаторія (“Народна лікарня”), перший український науковий медичний часопис (“Лікарський вісник”), перше українське лікарське товариство (УЛТ), перші Таємні медичні курси, перша українська вища школа (УТУ), перша українська лікарня (Шпиталь ім. Шептицького), перший українськомовний науково-популярний медичний часопис (“Здоровле”), перша жінка-учений, перша жінка-студент медицини, перша жінка-професор (С. Окуневська-Морачевська), перший учений-медик (І. Горбачевський), перші наукові статті з курортології (Є. Озаркевич), перша українська наукова медична термінологія (Є. Озаркевич), перший лікар-рентгенолог (М. Панчишин), перший міністр охорони здоров’я у світі (І. Горбачевський), перший український лікар-електрокардіограф (Р. Осінчук), перші українськомовні підручники з психології та логіки (С. Балеї) тощо.

Лише з іменем Євгена Озаркевича (1861–1916 рр.) пов’язана низка здобутків у ділянці суспільної медичної опіки, яким надаємо статус “перші”: за словами Я. Ганіткевича, авторитетного сучасного дослідника цієї непересічної постаті в історії української культури, саме Є. Озаркевичем здійснено “перші в нашій новітній історії наукові медичні праці з лабораторного дослідження при хворобах печінки та діагностику малярії, заснував і редагував “Лікарський збірник” – перше науково-медичне видання українською мовою, першим став укладати наукову українську медичну термінологію, був першим доцентом – викладачем медичних дисциплін українською мовою, заснував і редагував перший український санітарно-гігієнічний журнал “Здоровле”, ініціював створення і очолив першу українську амбулаторію “Народна лікарня”, першим з наших лікарів офіційно ставив питання про необхідність відкриття у Львові українського медичного факультету з використанням “Народної лікарні” як його клінічної бази; очолив перше Українське лікарське товариство (УЛТ) у Львові, не один раз представляв українських лікарів на міжнародних наукових конгресах. Він першим почав публікувати українською мовою реферати та

рецензії статей з нових європейських журналів (заснував перше українське реферативне видання), видав низку цінних матеріалів з різних галузей гігієни, що дозволяють вважати його першим українським гігієністом, опублікував перші українські праці з курортології, сприяв відкриттю в Підлютому першого українського санаторію для хворих на туберкульоз, започаткувавши таким чином українську курортологію; своєю книгою “Пошестні недуги” заклав в українській медицині основи вчення про інфекційні недуги; “...як дипломований доцент, вперше на українських землях почав у 1910 – 1914 рр. викладати українською мовою медичний курс “Соматологія і гігієна” в Українській жіночій учительській семінарії та на просвітянських курсах вищої освіти” [2].

Прикладом перелічених вище аргументів може слугувати і постать Мар’яна Панчишина (1882 – 1943 рр.). Здобуваючи 1903 – 1909 рр. освіту на медичному факультеті Львівського університету, здібний юнак уже на третьому курсі працює “демонстрантом”, а відтак і “асистентом” Інституту описової анатомії за керівництва проф. Кадія, будучи студентом, оприлюднює свої наукові здобутки, виступаючи на 10-му з’їзді польських природознавців і лікарів у Львові; здобувши освіту, приступає до праці в клініці внутрішніх хвороб: 1912 р. – він асистент, завідувач першого рентгенологічного кабінету. М. Панчишин здійснює низку закордонних наукових відряджень до Німеччини та Англії [6, 90].

Знаний учений, доктор медицини, практикуючий лікар, який відбувся як перший рентгенолог у Галичині, фахівець у ділянках гастроентерології, лікування туберкульозу, неперевершений інтерніст, він створював мережу суспільної медичної освіти для українців: організував курси для навчання медичних сестер, санітарно-гігієнічні курси, через друковане слово несе свої знання з-поміж дітей та дорослих: уміщує науково-популярні статті в українських періодичних виданнях, які за того часу були ключовим чинником просвіти народу, редагує “Лікарський вісник”, та ін. М. Панчишин, окрім членства в УЛТ, УГТ, Українського Червоного Хреста, антиалкогольного та протинікотинного товариства “Відродження”, НТШ, активно брав участь у діяльності “Просвіти”, Українського педагогічного товариства “Рідна школа”, Товариства ремісничо-промислових бурс, був директором Українського протитуберкульозного диспансеру та ін.

Більш докладно розглянемо окремі здобутки української медичної науки в Галичині наприкінці

XIX – у першій третині XX ст., визначимо її роль і значення для розвитку суспільної медичної опіки дітей та дорослих.

Свій початок українська наука в Галичині бере наприкінці XIX ст., коли 1898 р. була створена Лікарська комісія НТШ – перша національна наукова інституція лікарів, метою якої було “плекати медичні науки”.

Очільником ЛК НТШ став Є. Озаркевич – відомий український лікар, очільник українського лікарського руху. Перша медична інституція українських лікарів, до якої входили колеги Фелікса Щасного Сельського, Петра Сушкевича, Осипа Дакури, Софії Морачевської-Окуневської, Лева Коссака, Мирона Вахнянина із Наддніпрянщини, Праги, Відня, Перемишля, ключові завдання вбачали в опублікуванні наукових праць зі всіх ділянок медицини, створенні україномовної медичної літератури українською мовою, випрацюванні медичної термінології тощо. Є. Озаркевич дбав про перспективи розвитку української медичної науки шляхом залучення до наукової праці студентів медицини та ширшого кола лікарів-практиків. Уже на першому засіданні ЛК НТШ, що відбулося 15 лютого 1898 р., з-поміж присутніх С. Окуневської-Морачевської, Є. Озаркевича, Ф. Щасного Сельського, В. Гукевича та інших лікарів бачимо студентів-медиків: Я. Грушкевича (його обрали писарем (секретарем комісії), О. Дзеровича, О. Грабовського, Т. Гриневича, Г. Гарматія. Ще 1897 року у “Збірнику математично-природописно-лікарської секції НТШ з’явилися перші друковані наукові праці українських лікарів О. Дакури “Причинок до діагностики клінічної тифу кишкового (Діазореакція Ерліха і Серодіагностика Відаля)”, Щ. Сельського “До механіки нормальних і патологічних змін положення матеріці” та ін.

Внесок Є. Озаркевича в становлення і розвиток суспільної медичної опіки полягає ще й у тому, що він максимально наблизив медичну науку до потреб здоров’язбереження українства і навпаки практичну медицину тісно поєднав з теоретичними надбаннями, утіливши в життя ідею створення “Народною лічниці”, що стала базою для наукової діяльності українських лікарів. “Заложив я товариство “Народна лічниця” та при розширенні її функцій і прирості фахових сил є надія, що ця інституція буде осередком, відкля будуть могли появлятися фахові наукові праці, що зможуть конкурувати своїм змістом і вартістю щонайменше з працями іншими слов’янських народів”, – писав Є. Озаркевич [7].

Отже, без Є. Озаркевича в Галичині не

виникло б таке потужне суспільне медичне явище, соціальний феномен, як громадська система охорони здоров'я та медичної опіки українців. Саме він придбав для “Народної лічниці” із Відня апаратуру для рентгенівського та фізіотерапевтичного кабінетів, лабораторії та ін. Саме зусиллями основоположника українського лікарського руху “Народна лічниці” стала центром розвитку української медичної науки та перетворилася на найдемократичніший медичний соціальний проєкт першої половини XX ст., аналога якому не було в Галичині.

Наукова інтуїція, державницька далекоглядність та громадське подвижництво Є. Озаркевича, поєднання в одній особі високоерудованого вченого, висококваліфікованого лікаря-практика, блискучого організатора медичної служби, громадського діяча-подвижника, автора і редактора наукових, науково-практичних і реферативних видань детермінували те, що і сьогодні напрацювання вченого не втратили своєї актуальності, є такими, що пропонують відповіді на серйозні виклики, перед якими постала Україна, зокрема медична наука, на початку XXI ст.

Погоджуємося із сучасними дослідниками, які слушно наголошують на тих здобутках і починаннях Є. Озаркевича, що випередили його час (та, на жаль, з огляду на суспільно-політичні умови, за яких розвивалося українство Галичини, не були належним чином оцінені жодним державним режимом): ідеться насамперед про актуальність порушених ученим понад сторіччя тому гігієнічних проблем, увагу до умов життя народу, харчування і праці, наголошення на необхідності попередження пошесних інфекційних недуг, професійних захворювань, чим учений уявив такий вектор розвитку науки, як профілактична медицина; використання і висвітлення в працях методів і досягнень теоретичної медицини, біології, мікробіології, фізіології, біохімії, а також фізики і хімії, фізичної хімії; Є. Озаркевич окреслив такий напрям розвитку медичної науки, як доказова медицина; надавав великого значення природним оздоровлювальним ресурсам Карпат, курортним місцевостям, їх мінеральним джерелам, кліматотерапії, обстоював важливість і доцільність, економічну вигоду розвитку “кліматичних станцій” (курортів) Карпатського краю, зокрема Гуцульщини [2].

Є. Озаркевич обстоював право українців на розвиток медичної науки рідною мовою та активно її розвивав, започаткувавши національну за формою медицину як складник української науки та культури, став зачинателем українського

медичного руху в Галичині, основоположником суспільної медичної опіки, організатором та очільником перших медичних громадських інституцій, теоретиком та практиком медицини, творцем української медичної термінології тощо.

Отже, наукову працю українських лікарів за досліджуваного періоду кваліфікуємо як самобутнє, унікальне явище, як суспільний феномен. Вона виступала органічним складником суспільної медичної опіки українства Галичини. Разом з розвитком українського медичного руху відбувалися паралельно процеси становлення української науки, питомої української термінології, української медичної освіти, стаціонарної та амбулаторної допомоги населенню, профілактичної медицини тощо, що були спрямовані на суспільну медичну опіку дітей та дорослих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барвінський О. Про засноване і дотеперішній розвиток товариства ім. Шевченка у Львові // Зап. НТШ. – 1892. – Т. 1. – С. 209–212.
2. Ганіткевич Я. Євген Озаркевич – один із засновників новітньої української медицини (До 150-річчя від дня народження) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ntsh.org/content/ievgen-ozarkevich-odin-iz-zacnovnikiv-novitnoyi-ukrayinskoyi-medicini-do-150-richchya-vid>
3. Гвоздецький Т. Участь українських лікарів на заграничних лікарських конгресах перед війною // Лікарський вісник. – 1931. – Ч. 2–3. – С. 34–38.
4. Гнатюк В. Наукове товариство ім. Шевченка: 3 нагоди 50-ліття його заснування (1873 – 1923). – Львів, НТШ, 1923. – 170 с.
5. Студинський К. Наукове товариство ім. Шевченка у Львові (1873-1928). – Львів, 1928. – 125 с.
6. Рудницька А. Лікарська комісія НТШ / Анна Рудницька // Лікарський збірник. Заснований Євгеном Озаркевичем у 1898 році. Нова серія. Том 1. – Львів, 1991. – С.84–89.
7. Термінологічні витяги / Уклад д-р. Е. Озаркевич // Лікарський збірник НТШ. – Т. 5. – Вип. 2. – 1899. – С. 1–4; Т.2. – Вип. 2. – Львів, 1900. – С 51-53; Т.3. – Вип. 2. – Львів, 1901. – С. 77–79.
8. Чайковський М. Діяльність Математично-природописно-лікарської секції та її директора і редактора перших 25-ти томів “Збірника МПЛС” д-ра В. Левицького // Збірник МПЛС НТШ. – 1927. – Т. 26. – С. 4–18.

REFERENCES

1. Barvinskyi, O. (1892). *Pro zasnovanie i doteperishnii rozvytok tovarystva im. Shevchenka u Lvovi* [About the founding and present development of the Shevchenko Society in Lviv]. Notes of Shevchenko Scientific Society Zap. NTSh. Vol. 1, pp. 209–212. [in Ukrainian].

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ З ЗАЛУЧЕННЯМ КРЕАТИВНИХ МЕТОДІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ІНЖЕНЕРІВ ПЕДАГОГІВ

2. Hanitkevych, Ya. *Yevhen Ozarkevych – odyn iz zasnovnykiv novitnoi ukrainskoi medytsyny (Do 150-richchia vid dnia narodzhennia* [Yevhen Ozarkevych – one of the founders of the newest Ukrainian medicine (To the 150th anniversary of his birth)]. [Elektronic resource]. Available at: <http://ntsh.org/content/ievgen-ozarkevich-odin-iz-zasnovnykiv-novitnoyi-ukrayinskoyi-medicini-do-150-richchya-vid> [in Ukrainian].

3. Hvozdettskyi, T. (1931). *Uchast ukrainskykh likariv na zahranichnykh likarskykh kongresakh pered viinoiu* [Participation of Ukrainian doctors in foreign medical congresses before the war]. *Medicinal Herald*, vol. 2–3, pp. 34–38. [in Ukrainian].

4. Hnatiuk, V. (1923). *Naukove tovarystvo im. Shevchenka: Z nahody 50-littia yoho zasnovannia (1873-1923)* [Shevchenko Scientific Society: On the occasion of the 50th anniversary of its foundation (1873-1923)]. Lviv, NTSh, 170 p. [in Ukrainian].

5. Studynskyi, K. (1928). *Naukove tovarystvo im.*

Shevchenka u Lvovi (1873-1928) [Shevchenko Scientific Society in Lviv (1873-1928)]. Lviv, 125 p. [in Ukrainian].

6. Rudnytska, A. (1991). *Likarska komisii NTSh* [Medical commission of Shevchenko Scientific Society]. *Medical collection. New series*, vol. 1. Lviv, pp. 84–89. [in Ukrainian].

7. Ozarkevych, E. (Ed.). *Terminolohichni vytyahy* [Terminological excerpts]. *Likarskui zbirnyk NTSh*, vol. 5, no. 2. 1899, pp. 1–4; vol. 2, no. 2. Lviv, 1900, pp. 51–53; vol. 3, no. 2. Lviv, 1901, pp. 77–79. [in Ukrainian].

8. Chaikovskiy, M. (1927). *Diiálnist Matematychno-pyrodopysno-likarskoi sekti ta yii dyrektora i redaktora pershykh 25-ty tomiv "Zbirnyka MPLS" d-ra V. Levytskoho* [Activities of the Mathematical and Natural-Drug Section and its director and editor of the first 25 volumes of the "Collection of MPLS" Dr. V. Levytsky]. *Collection of MLLS NTSh*, vol. 26, pp. 4–18. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 21.02.2018

УДК 378.147

DOI:

Ігор Гевко, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри комп'ютерних технологій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Мирослав Пагута, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ З ЗАЛУЧЕННЯМ КРЕАТИВНИХ МЕТОДІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ІНЖЕНЕРІВ ПЕДАГОГІВ

У статті розглянуто проблеми підвищення якості освіти при підготовці інженерів педагогів. Розглянуто основні проблеми якості освіти в Україні. Визначено, що для підвищення якості освіти необхідно залучати креативні методи навчання в освітній процес. В роботі наголошується, що підвищення ефективності традиційної системи відбувалося передусім шляхом упровадження нових підходів до методики проведення лекцій, семінарів, практичних занять, зокрема впровадження креативних методів в навчальний процес. Визначено, що викладач комп'ютерних технологій повинен володіти так званим інноваційним компонентом: педагогічною діагностикою, рефлексією навчання, проектуванням освітніх систем, конструюванням навчального процесу, що веде до формування у нього нового педагогічного і технологічного мислення.

Ключові слова: педагогічна освіта, креативні методи, креативна педагогіка, якість освіти, вчитель комп'ютерних технологій, професійна компетентність, ефективність навчання.

Лит. 5.

Ihor Hevko, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor, Head of the Computer Technologies Department

Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

Myroslav Pahuta, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Technological and Professional Education Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION BY USING THE CREATIVE METHODS IN THE TRAINING OF TEACHERS-ENGINEERS

The article considers the problems of improving the quality of education in the training of teachers-engineers. The main problems of the quality of education in Ukraine are considered. It is determined that in order to improve the quality of education it is necessary to involve the creative methods of teaching in the educational process. The paper notes that the increase of the effectiveness of the traditional system occurs primarily through the introduction of new approaches to the methodology of conducting lectures, seminars, practical exercises, in particular the introduction of creative methods in the educational process.